

Vanhusneuvoston kokous

Aika: Keskiviikko 6.4.2022 klo 13.00-15.39
Paikka: Kaupunginhallituksen sali, kaupungintalo
Läsnä:

Valtuustoryhmien edustajat

Auni-Marja Vilavaara,	puheenjohtaja (vihreät)
Vesa Paavonen	2. varapuheenjohtaja (SDP)
Jussi Silvonen	(Vas.)
Reetta Angelvo-Riipinen (PS)	
Päivi Riihilahti-Syvänen (Kok.)	

Järjestöjen edustajat:

Lahja (Lala) Sjöblom	Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri 1. varapuheenjohtaja
Lena Lindberg	Samrådet i SPF Helsingfors
Marja Ruotsalainen	Pääkaupunkiseudun omaishoitajat
Olli Salin	Eläkeläiset ry, Helsingin aluejärjestö
Pirjo-Liisa Kangasniemi	Helsingin kansallinen senioripiiri
Pirkko Linder	Helsingin seurakuntayhtymä
Susanna Lehtovaara	Jade-yhteisö
Jari Jokiluhta	Helsingin Muistiyhdistys

Kaupungin pysyvät asiantuntijat

Minna Kaattari	Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Satu Luomajoki	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
Stina Högnabba	Kaupunginkanslia
Pirjo Tujula (etäyhteys)	Kaupunkiympäristön toimiala
Seija Meripaasi (etäyhteys)	Sosiaali- ja terveystoimiala

Muut kaupungin edustajat:

Titta Reunanen (etäyhteys)	vuorovaikutuspäällikkö
Tiina Lappalainen	vammaisasiamies, vammaisneuvoston siht.
Outi Paulig	vanhusneuvoston sihteeri (kaupunginkanslia)

Vierailijat: rahoitusjohtaja Tuula Saxholm (kohta 6), alueosallisuuspäällikkö Johanna Sinkkonen (kohta 7) sekä

kulttuurin ja vapaa-ajan vs. toimialajohtaja Laura Aalto, kohdennettujen liikuntapalvelujen päällikkö Marjaana Risku, Helsingin liikkumisohjelman projektipäällikkö Minna Paajanen, vs. kulttuurijohtaja Reetta Heiskanen ja aluekirjastopalvelujen johtaja Saara Ihamäki (kohta 9)

1.

Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00.

2.

Osallistujien toteaminen

Muistiyhdistyksen edustaja Teija Mikkilä oli estynyt osallistumasta, paikalla varahenkilö Jari Jokiluhta. Helsingin Kunnallisten eläkeläisten edustaja ja varaedustaja olivat estyneet osallistumasta.

3.

Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista ja todettiin yksi asia kohtaan Tiedotusasiat.

4.

Edellisen kokouksen muistio

Kokouksen 9.3. muistio oli jaettu vanhusneuvostolle 16.3.2022. Muistiosta ei ollut tullut huomautuksia, joten se hyväksyttiin.

5.

Muistion tarkastajat

Muistion tarkastajiksi valittiin Pirkko Linder ja Vesa Paavonen.

6.

Helsingin talousarvio, rahoitusjohtaja Tuula Saxholmin tapaaminen

Tuula Saxholm esitteli kaupungin talousarvion valmistelua, sen aikataulua ja kertoi valmistelun vastuuhenkilöt. (Diaesitys on jaettu vanhusneuvostolle.) - Helsingin taloustilanne on ollut hyvä moneen muuhun kuntaan verrattuna. Verotulot ovat mahdollistaneet toimintamenojen kattamisen ja investointimenojen rahoittamisen, mutta tilanne on muuttumassa. Kaupungin talouteen ja talousarvion valmisteluun vaikuttavat monet asiat, myös lainsäädäntömuutokset, jotka tuovat kaupungille uusia velvoitteita, esim. sote-henkilöstön mitoitus. Kaupungin näkökulmasta suurena haasteena henkilöstömitoituksissa on henkilöstön saataavuus. Myös yllättävät maailmanlaajuiset asiat, kuten pandemia ja nyt Ukrainan sota, vaikuttavat paljon Helsinkiin.

Esityksessä oli vastauksia vanhusneuvoston lähettämiin kysymyksiin: "Kuinka paljon kaupungilla ja sote-toimialalla käytettiin rahaa ikääntyneisiin (yli 65-vuotiaat) v.2019-2021?" Tiedot oli vuosien 2019-2020 osalta, sillä vuoden 2021 tilinpäätös ei ole vielä valmistunut. Kustannustietoja esiteltiin myös vertailuna Suomen kuuden suurimman kaupungin osalta. [Ns. Kuusikkovertailut, joista saatavilla raportit verkkosivuilla, [linkki](#) /siht. lis.] - "Kuinka paljon Helsingillä on perinnässä tai ulosotossa saatavia ikääntyneiltä?" Perintätoimiston perittävänä 4/2022 on 1735 yli 65-vuotiasta. Joillakin on useita toimeksiantoja. Ulosoton perinnässä oli 447 yli 65-vuotiasta.

Keskustelussa tuli esiin mm.

- talousarviovalmistelun vastuuhenkilöt toivotaan näkyviin kaupungin verkkosivuille, myös toimialojen osalta.
- huoli koronan aiheuttamasta tilanteesta: hoito- ja palveluvelka sekä eristäytymisen ja yksinäisyyden tuomat lisäongelmat.
- huoli terveysasemien palveluista, mistä vanhusneuvosto on tekemässä kannanottoa. Kaupunginkaan näkökulmasta terveyskeskusten lääkäripalvelujen osalta sitovat toiminnalliset tavoitteet eivät toteudu.
- mitä tarkoittavat deflatoidut ja ikävakioidut kustannukset? Deflatoitu tarkoittaa, että kustannukset on muutettu saman vuoden rahanarvoon, jotta ne ovat vertailukelpoisia keskenään. Ikävakioitu tarkoittaa sitä, että kuntavertailuissa on otettu huomioon ikärakenteen erilaisuus kussakin kunnassa.
- Kuusikko-raporteissa ei ole selvitetty yksityisten palvelujen käyttöä, mutta THL on selvittänyt asiaa.

Todettiin, että esittely ja keskustelu olivat hyödyllisiä ja tietoa saatiin paljon. Auni-Marja Vilavaara totesi, että Helsingissä on noin 120 000 yli 65-vuotiaista. Ikääntyminen ei ole yllätys, eikä sitä tulisi esittää ongelmana. Iän myötä ihmisille kertyy myös palvelutarpeita mm. muistisairauksien myötä. Vanhusneuvoston näkökulmasta hoitopaikkojen puute on ilmeinen ja palvelutarpeissa pitää huomioida myös ikääntyneen väestön monikielisyys. Vanhusneuvosto ajaa niiden asiaa, jotka eivät itse pysty pitämään puoliaan.

7.

Osallistuva budjetointi ikääntyvien näkökulmasta, alueosallisuuspäällikkö Johanna Sinkkonen

Johanna esitteli Helsingin osallistuvan budjetoinnin (OmaStadi) pääpiirteet. OmaStadia on tähän mennessä toteutettu kaksi kierrosta, vuosina 2018-2020 ja 2020-2021. Yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden kysymyksiin oli kiinnitetty paljon huomiota erityisesti toisella kierroksen toteuttamisessa. Digitaidot, jotka usein ovat nuorilla ihmisillä paremmat, vaikuttavat edelleen oleellisesti äänestysaktiivisuuteen. Äänestysaktiivisuus on erityisesti yli 75-vuotiailla ollut muita ikäryhmiä alhaisempi. Suunnitelmat, jotka oli tehty ikääntyneiden äänestäjien osallistumisen helpottamiseksi, eivät viime kierroksella täysin toteutuneet pandemiarajoitusten takia.

Ikääntyneiden äänestysaktiivisuuden mataluus näkyy myös tuloksissa. Viime kierroksella äänestykseen päässeistä ehdotuksista noin 12 kohdentui nimenomaan senioreihin, mutta yksikään niistä ei mennyt äänestyksen kautta toteutukseen. Johanna totesi, että tänä vuonna kehitetään OmaStadin kolmatta kierrosta, jossa tavoitteena on parantaa eri ikäryhmien välistä osallisuus- ja äänestysaktiivisuutta. Palautetta on kerätty aktiivisesti kaikissa edellisten OmaStadi kierrosten vaiheissa ja sitä on saatu paljon ja se on kaikki käsitelty. Palaute huomioidaan seuraavan kierroksen kehittämisessä.

Vanhusneuvosto esitti mm. seuraavia kommentteja ja ehdotuksia:

- voisiko kustannusten määräkkiteerejä muuttaa?
- voisiko olla fyysinen äänestysmahdollisuus?
- tottuneenkin netin käyttäjän on digiäänestyksessä ollut vaikea hahmottaa asioita
- voisiko hankkeissa olla positiivista erityiskohtelua, esim. tietty kiintiö ikääntyneille? Joissain kaupungeissa näin on.
- Jade-yhteisössä tehtiin paljon töitä oman ehdotuksen muotoilussa, kunnes saatiin vastaus, että ehdotusta ei voi ottaa mukaan, koska kyseinen asia ei kuulu kaupungin toimivaltaan.

Todettiin saadut tiedot ja käyty keskustelu puolin ja toisin hyödylliseksi. Yhteistyötä jatketaan.

8.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma, vanhusneuvoston kommentit tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja mahdollisiin mittareihin

Hyvinvointisuunnitelman valmistelutilanteen esitteli Titta Reunanen. Vanhusneuvoston näkemyksiä ja kommentteja esittelivät valmisteluun osallistuneet vanhusneuvoston edustaja Auni-Marja V. ja varaedustaja Olli Salin. Miten vanhusneuvoston osallistuminen on onnistunut ja miten neuvoston tärkeinä pitämiä asioita on saatu esille hyvinvointisuunnitelman valmistelussa?

Auni-Marja totesi päällimmäisenä asiana, että suunnitelmaluonnosta ei ole saatu käyttöön niin, että sitä päästäisiin nyt käsittelemään. Valmistelun tulisi olla avoimempaa, jotta neuvosto pääsisi osallistumaan siihen valmisteluvaiheessa. Olli totesi, että suunnitelmaan eivät näytä tulevan mukaan vanhusneuvoston jo pitkään tärkeäksi nostama asia, nimittäin lähipalvelujen turvaaminen.

9.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan johdon tapaaminen

Laura Aalto esitteli toimialan kokonaisuutta, Saara Ihamäki kirjastopalveluja ja Reetta Heiskanen kulttuuripalveluja. Liikuntapalveluja esittelivät Marjaana Risku ja Minna Paajanen. Laaja diaesitys oli jaettu osallistujille etukäteen.

Vanhusneuvoston ennakkoon esittämät aiheet ja kysymykset olivat:

1. Ikääntyneiden kulttuurin ja vapaa-ajan palvelujen käyttö (tilastot) ja alueelliset erot. Tarkastelua toivotaan myös kielivähemmistöjen osalta. – Kuultiin, että osassa toimialan palveluista on asiakkaiden ikäryhmittäiset tiedot olemassa, mutta ei kaikissa. Esimerkiksi kirjastokorttien haltijat tiedetään ikäryhmittäin, mutta ei konserttilippujen ostajia. Tilastotietoja ei myöskään kerätä asuinaluekohtaisesti, eikä äidinkielen perusteella. Erilaisia tietokantoja yhdistelemällä voidaan kuitenkin saada kuvaa palvelujen käytöstä ja tätä ollaan kehittämässä.

2. Miten kulttuurin ja vapaa-ajan palvelujen piiriin pääsyä tuetaan niin, että maksut ja hinnat eivät ole osallistumisen este? Miksei Kaiku-kortti ole käytössä Helsingissä? Entä maksutomat liikuntamahdollisuudet ja uimahallivuorot: Espoolla on maksuton sporttiranneke 68+-vuotiaille. Vantaalla on myös sporttikortti, miksi ei Helsingissä? Kysymyksiin oli saatu ennen kokousta selvityksiä, jotka oli jaettu neuvostolle asialistan mukana:

”Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on vuosina 2017 ja viimeksi vuoden 2021 lopulla selvitetty mahdollisuutta ottaa Helsingissä käyttöön Kaiku-kortti. Molemmissa selvityksissä todettiin, että Helsingin kokoisessa kaupungissa Kaiku-kortin käyttöönotto ei ole mahdollista sen vaatiman suuren hallinnollisen henkilöstöresurssin takia. Samalla todettiin, että Helsingissä on jo nykyisellään tarjolla paljon maksutonta kulttuuri- ja liikuntaohjelmaa, jonka käyttämistä voi lisätä mm. tiedotusta ja palveluun ohjausta lisäämällä. Helsingissä kehitetäänkin sote-toimialan ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan yhteistyönä ns. Liiku-tukea, joka tukee etenkin sellaisten kaupunkilaisten ohjausta liikunta- ja kulttuuri-palveluihin, jotka helposti jäävät näiden palvelujen ulkopuolelle. LiiKu-tuki ja kansallisesti levinnyt Kaikukortti ovat samankaltaisia tavoitteiltaan ja osittain myös kohderyhmältään, mutta LiiKu-tukea kehitetään sopimaan paremmin Helsingin palvelurakenteeseen. LiiKu-tuki on kehitysvaiheessa ja sen toinen pilottijakso alkaa syksyllä -22.”

”Valitettavasti uimahallien suhteen Helsingin tilanne ei ole täysin verrattavissa Espooseen ja Vantaaseen, sillä Helsingin kaupunki omistaa alle puolet Helsingissä sijaitsevista uimahalleista. Kaupungin omistuksessa on vain neljä uimahallia, ja muuten uimahallipalveluita tarjoavat osakeyhtiöt. Vaikka ilmaiset uimahallikäynnit eivät ole tällä hetkellä Helsingissä toteutettavissa, on ikäihmisille tarjolla kaupungin järjestämänä monipuolisesti edullista tai maksutonta matalan kynnyksen liikuntatarjontaa. Esimerkiksi korona-aikana suureen suosioon nousseet lähiliikuntapaikat ovat kaikkien kaupunkilaisten vapaasti ja maksuttomasti käytettävissä. Kaupungin rakennuttamia lähiliikuntapaikkoja on lähes 30 kappaletta ympäri kaupunkia, ja tulevaisuudessa niiden määrä tulee kasvamaan entisestään. Lisäksi Helsingin kaupungin eri puolilla kaupunkia sijaitsevista palvelukeskuksissa, joita on yhteensä 15, eläkeläisten on mahdollista mm. käyttää kuntosaleja maksutta palvelukeskukskortilla. Palvelukeskukset tarjoavat myös ohjattuja liikuntapalveluja tukea tarvitseville ikäihmisille. Liikuntapalvelut sekä työväenopisto tarjoavat edullisia ja monipuolisia liikuntakursseja eläkeläisille, ja liikuntapalvelujen alueliikunta järjestää edullista, osittain maksutonta matalan kynnyksen liikuntapalvelua Kaarelan, Vuosaaren, Mellunkylän sekä Jakomäki-Tapulikaupungin alueilla. Myös erilaisia etäliikuntapalveluja on korona-aikana kehitetty Helsingissä monella eri toimijalla, esimerkiksi Yle-yhteistyössä tehty Jumpahetket ja Helsinki-kanavan Seniorijumppavideot ovat kaikkien maksuttomasti ja vapaasti katseltavissa verkossa.”

Keskustelua jatkettiin kokouksessa. Erityisesti liikuntapalvelujen maksuttomuustoive tuli esiin vanhusneuvoston kommentteissa. Vs. toimialajohtaja korosti, että maksuttomuusasiat ovat kulttuurin ja vapaa-ajan lautakunnan, siis poliittisia päätöksiä.

Käytiin keskustelua ja esitettiin kysymyksiä erityisesti liikuntapalveluista:

- Liikuntaan osallistumisessa on myös sosiaalinen puoli, joka on todella tärkeä.
- Omaishoitajat pääsevät uimahalliin maksutta Vantaa, mikseivät Helsingissä? Tätä asiaa luovattiin selvittää toimialalla.
- Vain Itäkeskuksen uimahallissa voivat eri sukupuolta olevat omaishoitaja ja hoidettava mennä yhteiseen pukuhuoneeseen. Tätä mahdollisuutta tarvittaisiin. Asiasta tulee yhteydenottoja omaishoitajayhdistykseen. Vastaus: Itäkeskuksen uimahalli on tosiaan ainoa, jossa on ns. perhepukuhuone (unisex-pukuhuone). Toimialalla ollaan tietoisia siitä, että tämä on puute. Tarve koskee eräitä muitakin asiakasryhmiä kuin omaishoitajia. Muutoksia tilanteeseen voidaan tehdä uimahallien remonttien yhteydessä.
- Eikö koronapalautumisrahoja voisi käyttää niin, että ikääntyneet saisivat esim. loppuvuodeksi ilmaisen pääsyn uimahalliin ja vesiliikuntaan? Todettiin, että vanhusneuvosto voi

tehdä tästä aloitteen. Vesiliikunnan tarve on suuri, etenkin koska palvelukeskuksissa tarjontaa on niin vähän.

- Tiedetäänkö, ketkä palveluja käyttävät – tavoittavatko palvelut kielivähemmistöihin kuuluvia? Joskus aivan pienet käytännön asiat voi olla esteenä palvelujen käytölle. Vastaus: monissa kulttuurin ja vapaa-ajan palveluissa vähemmistönäkökulmasta ei ole riittävästi tietoa, ja sitä olisi tärkeä saada. Tälläkin hetkellä kuitenkin avustetaan järjestöjä, joilla on asiantuntemusta ja tavoittavat vähemmistöihin kuuluvia. Kirjastossa tiedetään niiden asiakkaiden kielitausta, joilla on kirjastokortti. Erilaisia tilastotietoja (mm. alueen asukasrakenne) yhdistelemällä voidaan katsoa alueittain, ketkä eivät käytä palveluja.
- Ulkokuntosalit ovat sinänsä hyvin tervetulleita, mutta niiden laitteet ovat aivan liian raskaita heikkovoimaiselle ihmiselle. Pitäisi olla myös kevyempiä laitteita. Vastaus: Tilannetta on tarkoitus parantaa, myös niin, että eri ikäryhmät voisivat liikkua yhdessä.
- Muistisairaat ja neuropsykiatrisista ongelmista kärsivät tarvitsivat kirjastoihin pelejä ja pelihuoneita, jotka sopisivat heille. Vastaus: Hyvä näkökohta, asiaa selvitetään Oodista.
- Mitkä uimahallit ovat kaupungin omia? Vastaus: Jakomäen, Itäkeskuksen, Pirkkolan ja Yrjönkadun hallit. Kontulan, Vuosaaren, Mäkelänrinteen, Malmin, Siltämäen, Töölön uimahallit ovat Urheiluhallit Oy:n (josta kaupunki omistaa n. 51 %).

10.

Seniори-infon palveluja vieraskielisille koskeva kannanotto

Asia liittyy vanhusneuvoston toimintasuunnitelman kohtaan 16. (Vähemmistöjen asiat: eri kieliryhmät, maahanmuuttajataustaiset, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt.) Työvaliokunnan hyväksymä luonnos oli lähetetty asialistan liitteenä. Siihen ei ollut tullut muutosesityksiä, joten se hyväksyttiin sellaisenaan.

11.

Terveysasemien tilannetta koskeva kannanotto

Asia liittyy vanhusneuvoston toimintasuunnitelman kohtaan 1. (Kaupungin palvelujen arviointi ikääntyvien näkökulmasta.) Työvaliokunnan hyväksymä luonnos oli lähetetty asialistan liitteenä. Siihen ei ollut tullut muutosesityksiä, joten se hyväksyttiin sellaisenaan.

12.

Muut asiat

Vanhusneuvoston ja HEJ:n tapaaminen ke 4.5.2022

Asia liittyy vanhusneuvoston toimintasuunnitelman kohtaan 9. (yhteistyö Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry:n kanssa.) Tapaaminen pidetään klo 13.00-16.00 os. Kumpulantie 5, Pikseli-talo. Kahvitarjoilu klo 12.30 alkaen. Kutsu jaetaan erikseen. HEJ:stä on kutsuttu hallitus varajäsenineen. Asialistalla on vanhusneuvoston ja HEJ:n yhteistoimintasuunnitelma (vanhusneuvoston) toimintakaudelle. Neuvosto ja HEJ valmistelevat esityksensä omalta osaltaan etukäteen. Vanhusneuvoston osalta valmistelu tehdään työvaliokunnassa 27.4. ja tapaamisen asialista jaetaan 29.4.

Mahdollinen Pride-yhteistyö

Asia liittyy vanhusneuvoston toimintasuunnitelman kohtaan 16. (Vähemmistöjen asiat.) - Helsingin kaupunki osallistuu tänäkin vuonna Pride-viikon (27.6.-3.7.) ohjelmaan, jonka katoteemana tällä kertaa on "Kohtaamisia". Kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikössä pohditaan yhtenä ohjelmaideana iäkkäisiin ja vammaisiin sateenkaari-ihmisiin liittyvän yleisötilaisuuden järjestämistä.

Nyt kartoitetaan alustavasti teemaan kytkeytyvien sidosryhmien toiveita tilaisuuden luonteesta ja sisällöstä sekä mahdollista halukkuutta osallistua tilaisuuden suunnitteluun ja/tai toteutukseen. Onko näkemystä siitä, minkälaisia teemoja tilaisuudessa erityisesti olisi hyvä käsitellä? Kiinnostaisiko vanhusneuvostoa yhteistyö tilaisuuden tiimoilta?" - Tähän mennessä ainakin Sateenkaariseniorit ry on järjestämässä toimintaa yhdessä teatterissa ja yhdessä palvelukeskuksessa.

Sovittiin, että vanhusneuvosto on asian tiimoilta yhteydessä sateenkaarisenioreihin ja kysyy, mitä he toivovat vanhusneuvostolta. Pride-viikolla käytetään sateenkaaritunnusta vanhusneuvoston some-sivuilla.

13.

Seuraava kokous ja syksyn kokoukset

Vanhusneuvoston kevään viimeinen kokous on ke 11.5.2022 klo 13.00-15.30.

Asioina on ainakin kaupunkiympäristötoimialan johdon tapaaminen, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen organisaatiouudistus, lausunto potilas- ja sosiaaliasiamiehen raportista, lausunto vanhusneuvoloita koskevasta aloitteesta sekä kuluneen kauden arviointi.

Syksyn kokouspäivät ovat ke 14.9., 12.10., 9.11. ja 7.12.2022 klo 13.00-15.30. Lisäksi pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen tapaaminen Kauniaisissa 16.9.2022.

14. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.39.

Auni-Marja Vilavaara

Outi Paulig

Puheenjohtaja

Sihteeri

Vesa Paavonen

Pirkko Linder

Muistion tarkastaja

Muistion tarkastaja